

գաւորն ալ հաւանութիւն տուած է, որովհետեւ
է որ թաղապետն ու Ստանիսլայի դուքսերը պի-
տի վերահաստատվին իրենց իշխանութեանը
վրայ :

Որովհետեւ 1859 նոյեմբեր 10 ին Յուրի-
տի մէջ Աւստրիոյ ու Ղաղղիոյ հաստատած
գաղտնագրութեան 19 յօդուածին համեմատ
թաղապետն, Ստանիսլայի, Բարմայի դուքսերուն
իրաւունքներն հաստատ պահպանուին :

Արեւմտեան օրովհետեւ յիշեալ երկիրնե-
րը Սարաեւոյի հետ խառնող հրովարտանե-
րը վերստին ալ գաղապետութիւններուն ամեն
ալ սպառնալի կարեն, մեր օգոստոսական տե-
րը կայսր յայտնի իրաւունքը մը գործածած եւ ան-
հրաժեշտ պարտաւորութիւն մը կատարած կը-
լայ հրապարակաւ բողոքելով յիշեալ հրովարտա-
ներուն եւ անոնցմէ իր օգոստոսական տանը եւ
երկիրներուն դէմ ծագելիք որ եւ է յետագայ
հետեւանքներուն դէմ, եւ ամբողջ ու հաստատ
կը պահէ այն ամեն իրաւունքները որ եւրոպա-
կան գաղապարութիւնները այս մասին կապահով-
ընեն Աւստրիոյ :

ԻԵՍԳԻՐԿ

— 0 —

Նախնութեան թիւերնու մէջ Փա-
րիզի լրագիրներէն առնելով բանագրան-
քի օրինակ մը հրատարակելիք որ մի-
ջին դարու մէջ պապերուն եւ պապա-
կան եպիսկոպոսներուն գործածած բա-
նագրանքի սովորական ձեւն է եղեր, եւ
կը կարծելի որ այս օրերս Սարաե-
ւոյի կառավարութեան դէմ եղած բա-
նագրանքն ալ նոյն ձեւով եղած ըլլայ :
Այս կարծիքը բարեկարգաբար չստուգ-
վեցաւ : Պապին այս անգամ հանած
բանագրանքը Հռոմի աշխարհական իշ-
խանութեան իրաւունքներուն պաշտպա-
նութիւն, եւ այն իրաւանց փձանալն ու
տկարանալը կամ նուազելը ուղղորդուին
եւ մասնաւորապէս Ռոմանիայի գաւառ-
ները պապական տէրութեան ձեռքէն
հանողներուն ու նոյն գաւառներն իր
իշխանութեանը ներքեւ ընդունող Սար-
աեւոյի կառավարութեան եւ այս եւ
դաձնելուն հաւանութիւն տուողներուն
դէմ նորով մըն է, որուն մէջ մարդու
անուն տրված չէ :

Այս բանագրանքը աղգեցութիւն
մը ըրած չերեւիր Սիլվիո Իտալիոյ եր-
կիրներուն մէջ, ոչ միայն աշխարհա-
կան ժողովուրդը վրայ, այլ եւ եկեղեցա-
կանայ վրայ ալ, որ զարմանալի բան է :

Վասն զի Ֆիօրենցայի արք եպիսկոպոսն
իր բոլոր եկեղեցականներովը հնազան-
դութեան ուղիւ մատուց Սարաեւոյ
յի թաղապետին : Յիշեալ քաղաքին
աստուածաբանութեան ժողովն ալ վը-
ձիւ հանեց, թէ եկեղեցականներուն
պարտաւորութիւնն է ժողովրդեան կա-
մօքը հաստատված իշխանութիւնը ձանձ-
նալ, եւ անոր օրէնքներուն հնազան-
դել առանց մոխի ընելու Հռոմի աթո-
ռին հրամանները : Ֆիօրենցայի եկե-
ղեցականներուն այս վարմունքը սաստիկ
գրգռութիւն պատճառեց Հռոմի մէջ :

— 0 —

Ղաղղիացեաց անուանի Ամօրիսիէս
զօրապետը Ղաղղիոյ կառավարու-
թեան հրոմանաւ պապական տէրու-
թեան ղեկավարական հրամանատարու-
թիւնը վրան առաւ, եւ հիմա կաշեա-
տի Հռոմի տէրութեան մէջ 30 հազար
կանոնաւոր զօրաց բանակ մը կազմելու,
որպէս զի յիշեալ տէրութիւնն այսու-
հետեւ օտար զօրքերու օգնականութեա-
նը կարօտ չըլլալով, իր երկիրը բարե-
կարգութեան մէջ պահելու կարող ըլ-
լայ :

Արալի թէ բաղաւթիւ հին դաղընա-
ցի զօրականներու զուգնելը՝ որոնք Մի-
րիկէի մէջ Ամօրիսիէս զօրապետին հը-
րամանին տակը ղեկավարութիւն ըրած են,
պապական բանակին ղեկավար զրգիւ կու-
ղեն :

— 0 —

Սարաեւոյի Ա. Վ. Երթոր Իմա-
նուէլ թաղապետն իր նոր ստացած եր-
կիրներուն այցելութեան ելելով, ամեն
տեղ եռանդուն համալրութեամբ կըն-
դունի ժողովուրդներէն, եւ բոլոր գա-
ցած քաղաքները մեծ հանդէսներ կը-
լան : Այս ճանապարհորդութիւններուն
մէջ միայն Մեղդոյի դեսպանը պաշտօնա-
կան կերպով ուղեկից կըլլայ իրեն :

— 0 —

Նարոյի տէրութեան ձեռքը եղած
Միկիլիս կղզւոյն մէջ այս օրերս մեծ կակ
ապստամբութիւն մը ծագելով՝ բաւական
արիւնհեղութիւն եղաւ եւ դեռ խռո-
վութիւնն հանգարտած չէ : Ապստամբ-

ները՝ որ Նարոյի տէրութեան իշխա-
նութիւնը վերցունելու կողմն Միկիլիս կղզ-
ոյն մէջէն, Պաշկոյի ու Միկիլիսայի
մէջ կառավարութեան զօրքերուն հետ
կուռելէ ետեւ՝ յաղթելով լեռները
քաշվեր ամրացրել են, եւ հոն օրէ օր
կը շահանան կըսվի :

Յիշեալ տէրութեան խաղաղական եր-
կիրներն ալ հանգարտ վիճակի մէջ չեն :

— 0 —

Ապանիայի մէջ ալ քաղաքական խը-
ռովութեան անյաջող փորձը եղաւ այս
օրերս : Այս մեան զահակալ թագու-
հայն հօրեղորորդի Բառլո Մօնթէ-
մօլէն կոմսը՝ որ ինքզինքը թագաւորու-
թեան ժառանգ համարելով քանի մը
անգամ Ապանիոյ թագաւորական աթո-
ռը ձեռք անցունելու փորձ փորձած էր,
այս օրերս Բառլաքիան կղզեաց հրամա-
նատար Օրթէկա զօրապետն եւ Լիւօ ա-
նուն ուրիշ զօրապետ մը իր կողմը վա-
տրեալ ըլլալով, յիշեալ Օրթէկա զօ-
րապետը երեք հազարի չափ զօրքով ըԱ-
պանիայի Ալէնցա քաղաքը անցաւ, ու
հոն Մօնթէմօլէն կոմսը թագաւոր հը-
րատարակել ուղեց : Բայց զօրքն ու ժո-
ղովուրդը իր ետեւէն չերթալով՝ Օր-
թէկա զօրապետը մինակ մնաց, ու փախ-
չի ուղիւ ընդունաւ վերստին Լի-
ւի զօրապետին եւ ուրիշ մէկ քանի կողմ-
նակիցներուն հետ :

— 0 —

Ալեքսանդր անցեալ շաբթու Բ.
Դուռը եկած հեռագրական լուր մը կը
ծանուցանէ թէ Ս. Պօլսոյ նախորդ
աւստրիական դեսպան Պ. Տր. Պրոքսե-
պոհը՝ որ հիմա Աւստրիոյ տէրութեան
ղանձուց պաշտօնեայ էր, ապրիլ 24 ին
օրը յանկարծամահ եղեր է կաթաւածով :

ՆԵՐՏԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԵՏՏՕՆԵԿԵՆ ՆՈՒՆՈՒՅՈՒՄՆ

Արդէն քանի մը անգամ ծանուցվե-
ցաւ հասարակութեան թղթագրամնե-
րուն ինչ կերպով վերանայի, եւ
մայրաքաղաքիս բնակիչներն ալ այս գոր-

ծին նպատամատոյց ըլլալու հրաւիրված
էին :

Արդ կնյութական կառավարութեան
այս պարագայի մէջ ի գործ դրած ան-
դու ջանքը՝ թղթագրամոց մեծ մասը
արդէն այս գործին համար յատկացած
գրամաղուխներուն միջոցաւ հետզհե-
տէ շրջաբերութեան քաշվելով հրապա-
րակաւ այրեցաւ, եւ մէկ մասն ալ նմա-
նապէս շրջաբերութեան քաշված՝ զան-
ձուց պաշտօնատան կանոնին համեմատ
քննվիլէ ու խափանվիլէ ետեւ՝ պիտի
այրի :

Ասկէ առաջ ծանուցվեցաւ, որ թղթ-
թագրամները վերցնելու համար վերջին
փոխառութեանէն զոյացած ստակը փոք եր-
թալէն ետեւ, տակաւին թղթագրամնե-
րը բոլորովին վերցնելու համար 140 հա-
զար քսակ կը պահէր, եւ այս պահաւին
մէկ մասը պիտի դոյվէր՝ մայրաքաղաքէս
հաւաքված տուրքովը որ դեռ կը շարուն-
անէ, եւ մէկ մասն ալ կայսերական կա-
ռավարութեան այս գործին համար պատ-
րաստած ուրիշ գրամաղուխներովը :

Արդ, մինչեւ հիմա հաւաքված տուր-
քը եւ այսուհետեւ հաւաքվիլիքն ալ
հաշիւ ընելով ստուգված է որ բոլոր դու-
մարը հազու վաթսուն հազար քսակի
պիտի հասնի, որուն պակասը լեցնելու
միջոցներն արդէն կայսերական կառավա-
րութիւնը հոգացած է : Բայց որովհե-
տեւ մէկ կողմանէ վերստին տուրքը
տակաւին կիսով չափ միայն ժողոված
է, միւս կողմանէ թղթագրամոց բարձ-
մանը յատկացած գրամաղուխներէն դեռ
յիսուն հազար քսակի չափը արքունի
ղանձը մտած չէ, ասկէ կը հետեւի որ
տակաւին այսօրուան օրս հարիւր վաթ-
սուն հազար քսակի չափ թղթագրամ
շրջաբերութեան մէջ կը գտնուի :

Այս գումարին երսուն հազար քը-
սակը պիտի դոյվի տուրքին մնացորդովը
որուն հաւաքումը տակաւին երսուն
քառսուն օր կը տեւէ, եւ մնացեալը այ-
սինքն 80 հազար քսակ բացը դոյվելու
համար կայսերական կառավարութեան
յատկացուցած գրամաղուխները, նոյն-
պէս եւ թղթագրամոց բարձմանը սահ-

— Արեւմտեան օրովհետեւ յիշեալ երկիրնե-
րը Սարաեւոյի հետ խառնող հրովարտանե-
րը վերստին ալ գաղապետութիւններուն ամեն
ալ սպառնալի կարեն, մեր օգոստոսական տե-
րը կայսր յայտնի իրաւունքը մը գործածած եւ ան-
հրաժեշտ պարտաւորութիւն մը կատարած կը-
լայ հրապարակաւ բողոքելով յիշեալ հրովարտա-
ներուն եւ անոնցմէ իր օգոստոսական տանը եւ
երկիրներուն դէմ ծագելիք որ եւ է յետագայ
հետեւանքներուն դէմ, եւ ամբողջ ու հաստատ
կը պահէ այն ամեն իրաւունքները որ եւրոպա-
կան գաղապարութիւնները այս մասին կապահով-
ընեն Աւստրիոյ :

րազմը նորէն չափանելու համար, հայկա-
ղուն Հեղինէն տարը տարի առաջ վերցուցեր
էրկանը տուրք բերելու : Ի՞նչ կըսէ ասոր
համար Մէքմուան : Մէքմուան կըսէ թէ,
— Մէքմուան զեռ էր քեռնային, որ
“ 1760 թ. ապրիլի 14-ին, ալ 1860 թ.
“ 14-ին, Այս խօսքն ինքնին օրացոյ-
ցի խնդիր մըն է, որուն լուծմանը համար
լուսահոգի Մատթէոս դպիրն ու իր
աստղաբաշխը ողջ ըլլային եւ աւելի ա-
ղէկ կըլլար, բայց ինչեւ իցէ, Մէքմե-
օրացոյց չէնէ տօնացոյց մը ունենալով,
դոնէ Բաքմեքոյց չափ դիտեն թէ ան-
ցած տարի 1859 ըլլալուն, աս տարի
1860, եւ ոչ թէ 1760 կըլլայ : Եւ
դարձեալ, մարդիկ ամէն տեղ առանց
օրացոյցի ալ դիտեն, որ ժամանակն իր
ամենայն մասամբ, օրով շաբաթով
ամիսով՝ տարիով եւ դարով, յաւաքու-
տութեամբ եւ բաղմամբ պարտաւորութեամբ կըն-
թանայ, եւ ոչ թէ բարձրամը կամ նը-
ւազմամը : Բայց Մէքմուան առանց
պատմութեան սոսկ ժամանակագրական
թուական մը Հայոց ականջին կրկնելով
ինչ յիշեցունել կուղէ : Արդեօք Հա-
յերը 1760 ին կաթողիկոսներուն կրկնե-
րը կը յախառնակին, ու կաթողիկոսներն ալ
1860 ին ան ընդ անան աստիճան ընդ ա-

տման ընել կուղեն : Զէ : Հապալինչ
կընշանակէ այս ժամանակաց համեմա-
տութիւնն ու խտրութիւնը : Բան չու-
նիսնէ մոխի ընէ սա մտածութիւնը :
— Այդպէս ժամանակ մը, յոբանք թէ օրէ-
“ 14-ին, Այս խօսքն ինքնին օրացոյ-
ցի խնդիր մըն է, որուն լուծմանը համար
լուսահոգի Մատթէոս դպիրն ու իր
աստղաբաշխը ողջ ըլլային եւ աւելի ա-
ղէկ կըլլար, բայց ինչեւ իցէ, Մէքմե-
օրացոյց չէնէ տօնացոյց մը ունենալով,
դոնէ Բաքմեքոյց չափ դիտեն թէ ան-
ցած տարի 1859 ըլլալուն, աս տարի
1860, եւ ոչ թէ 1760 կըլլայ : Եւ
դարձեալ, մարդիկ ամէն տեղ առանց
օրացոյցի ալ դիտեն, որ ժամանակն իր
ամենայն մասամբ, օրով շաբաթով
ամիսով՝ տարիով եւ դարով, յաւաքու-
տութեամբ եւ բաղմամբ պարտաւորութեամբ կըն-
թանայ, եւ ոչ թէ բարձրամը կամ նը-
ւազմամը : Բայց Մէքմուան առանց
պատմութեան սոսկ ժամանակագրական
թուական մը Հայոց ականջին կրկնելով
ինչ յիշեցունել կուղէ : Արդեօք Հա-
յերը 1760 ին կաթողիկոսներուն կրկնե-
րը կը յախառնակին, ու կաթողիկոսներն ալ
1860 ին ան ընդ անան աստիճան ընդ ա-

հայերն անտարակոյս չէին կրնար, անի-
կայ քեռնային կարգաւորվել ետ առնել :
Արդ, ինչպէս որ անկայսնիկներէն,
կոիւնիսնիսն ամուսնական եւ թշնա-
մանեալ պատիւն է, եւ ոչ կրօնքը. եւ
քանի որ մարդու մը ամուսնը այլք հը-
րապարակելով ուրիշ տան մէջ պարտե-
լու անխոհեմութիւնն ու լըրութիւնն
ընեն, կոիւն ալ 1860 ին չէ, հազար
միլիոն վաթսունին ալ իրաւամբ կը նո-
րոգի : Քաղաքական օրինաց կը վերա-
բերի պատուոյ զոկանաց հատուցումն
ու յանցուածոց պատիժը տալ, եւ Մէք-
մուայի կը վերաբերի կրօնական ազատու-
տութիւնն ու ամուսնական պատիւը նո-
խառնելու յանգեցումութիւնը զանազանել,
եւ Մէքմեք սահմանած շղթայները մար-
դասիրաբար ետ առնելով անդին թաղը
խրկիլ, թէ որ իրեն հաճոյ կը թուի.
վասն զի կը տեսնանք որ, “ Արեւմտեան
կարօտ են կղերականի ” :
Բայց համարելով թէ, ըստ երեւու-
թիւն բանը հիմնապէս ալ կրօնական եւ
ղած ըլլայ, Մէքմուան ու Մէքմեք անդ-
րալեւանականութիւնը Հայոց կանանց
պաշտպանական ասպետութեան պաշ-
տօնն ուրիշ առած են, եւ ինչ իրաւամբ
ինչ տխրոտով եւ ինչ համարձակու-

մանկած զբաղող լինելն տակաւին արքունի դանձր չմտած 50 հազար քրտակի գումարը՝ այս նպատակաւ ձեռք առնելով՝ ապահով միջոցներու գործութեամբ հետզհետէ պիտի հաւաքվին ապրիլ եւ մայիս ամիսներուն մէջ . աւանակ որ, այսօրուան օրս շրջաբերութեան մէջ մնացած 160 հազար քրտակի թղթադրամը վերոյիշեալ դրամագրութեանը միջոցաւ հետզհետէ շրջաբերութեան պիտի քաշվին՝ կէսը ապրիլ ամիսէն մէջ, կէսն ալ մայիսի մէջ . որուն վերջը թղթադրամոյ վերնալի ալ պիտի լինայ :

Ի վերայ այս ամենայնի, որչափ որ շրջաբերութեան մէջ դառնալով 160 հազար քրտակի թղթադրամը հետզհետէ եւ օրէ օր պակսելով՝ երկու ամսուան մէջ պիտի քաշվի շրջաբերութենէ, եւ վերջին մասն ալ մինչեւ մայիս ամսոյն վերջը շրջաբերութեան մէջ պիտի մնայ, սեղանաւորաց ընկերութիւնը՝ որ ինչպէս արդէն ծանուցած է՝ կայսերական կառավարութեան հետ պայմանադրութիւնը բաց է մինչեւ տասն տարի անգղիական շրան 110 դոլարու եւ Մէքսիկոյի ոսկին 100 դոլարու բանելու, առանց ըստ պատշաճ թղթադրամոյ վերջին մնացորդին բարձրանալ, մայիս ամսոյն սկիզբէն իր յանձն առած պարտաւորութիւնը կատարելու պիտի սկսի, այսինքն անգղիական շրան 110 եւ Մէքսիկոյի ոսկին 100 դոլարու պիտի բանէ :

Այլեւհայտի թաղաւորին անդրանկ որդի Արապանթի գութան անցեալ երկուշաբթի օրը Պրուսա գնաց արքունական Արքային անուն շոգեշարժ քորվէթով եւ հինգշաբթի օրը Ա. Պօլս վերադարձաւ :

Օգոստոսի անցեալ անցեալ հինգշաբթի օրը ականադարձ փառաւոր Մէքսիկոյի պատուանշան մը խրկեց Պրապանթի գութան :

Երտաքին գործոց պաշտօնէսի վեւափայլ Ֆուատ փաշան եւ վեւաշուք Քալապալէ Էթէնալին նոյն օրը Լիմա քաղաքը :

Երթալով՝ կայսերական պատուանշանը արքայազուն գութան մատուցին :

Ենցեալ ուրբաթ իրիկուն Արապանթի գութան մէջ ծառ մը տուաւ Լիմա քաղաքին :

Հարաւ իրիկուն ալ յիշեալ արքայազուն իշխանը ծառ հրաւիրեցաւ Տոմա Պաշտին կայսերական պալատը, ուր ներկայ դառնալու նաեւ տէրութեանց զեպաններն եւ Ք. Դրաննա խարայներն մէկ քանին :

Արապի օրը ժամը երեքին միջոցները, արքայազուն գութան Տոմա Պաշտին պալատը երթալով, իր շնորհակալութիւնը մատուցեց օգոստոսի անցեալ իր ըրած սիրալի ընդունելութեանը համար, եւ հրաժարական ողջոյնը մատուցանելով, անգղիական Պաշտ շոգեշարժ գնաց, որն որ Ենգղոյ զեպանը արքայազուն իշխանին նուիրելէ վերադարձի ծանուցար հրաւիրեց Տոմար :

Են գիշերը շոգեշարժի մէջ անցունելէ ետեւ, արքայազուն գութան երկուշաբթի իրիկուն մայրաքաղաքէ մեկնեցաւ Եթէնք երթալու համար, ուր քանի մը օր կենայէ ետեւ, ծամբան պիտի շարունակէ, թարիւստ, Ալիէնա, եւ անկէ ալ Պրուսէ :

Կայսերական հրամանաւ՝ Օգոստոսի անցեալ անցեալ ամենակալտ Օսման պէյն Երտալու թեան բարձրագոյն ատենին անդամ անուանեցաւ՝ միւշերութեան աստիճանաւ : Երկրորդ անենակալտ Եթէնք պէյն անուանեցաւ :

ՆԱԽԵՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ենցեալ հինգշաբթի օրը Հայտարար փաշայի բարձունքներուն վրայ մեծ դօրա հանդէս եւ զինուորական կրթութեան փորձեր եղան, որոց ներկայ դառնալու Արապանթի գութան զօրապետի կերպարանքով : Պատերազմի պաշտօնէսի վեւափայլ Քիզա փաշան, կայսերական պա-

հապան զօրաց հրամանատար Ալապի փաշան եւ ուրիշ քանի մը բարձրաստիճան զինուորականը ներկայ էին այս հանդէսին եւ կրթութիւններուն . որոց տաւրն եւ հինգ հազարի չափ զօրք մասնակից եղան :

Ինչպէս ուրիշ տարիներ, այս տարի ալ Օսմանի օրերը ատրճանակ պարպէին քանի մը քանակներ եւ մինչեւ մեծող ալ եղան :

Օսմանի երկրորդ օրը Ալապի փաշայի Եթէնք լալով փողոցը քանի մը յոյն տղաք՝ անցնողներուն ոտքին տակը պայթող փամփուշտներ արձակելով՝ կը զուարճանային : Կոյն միջոցին քանի մը չէրքէզներ անկէջ անցնելով՝ տղան աւանդ ոտքին տակն ալ փամփուշտ կարձակէին : Զէրքէզներն մէկը նեղանալով՝ եւ կողմանայ ու տղոցը մէկուն կը դարնէ : Իսկոյն քանի մը հոգի չէրքէզին վերայ կը վազէն, ու անանկ սաստիկ ծեծ մը կը քաշեն որ կիսամեռ վեճակի մէջ կը վերցըվի կը տարվի եւ հետեւեալ օրն ալ կը մեռնի : Ուրիշ երկուստար չէրքէզ մ'ալ անոր օգնութեան հասնելու չէր : Դաշոյնի հարուած մը կընդունի ու հոն կը մնայ :

Եւաթ ուրբաթ օրը Ալապի փաշայի մէջ ցաւալի անկարգութեան դէպք մը պատահեցաւ կրօնական մօլեռանութեան յառաջ եկած :

Թէպէտ Պաշի յունաց եկեղեցւոյն մէջ Քրիստոսի Տեառն մերայ թաղման արարողութիւնը կատարելով, եկեղեցւոյն բակին մէջ հանդիսիւ թափօր պարտած ժամանակը, շրջակայ ատեններուն մէկէն հակիթներ կը նետվի թափօրին վրայ : Դողմուրդն այս անարգական գործը տեսնելուն պէս սաստիկ բարկանալով, հակիթները արձակված ամբը վրայ կը յարձակին, որուն մէջ գողղացի հոռմէական ընտանիք մը կը բնակէր, եւ դուռը կ'օտարելու կաշխատէին : Ուրիշներ ալ պատահաններուն երկաթէ վանդակաւ սիւնները կը քակէն, կը կոտորեն, եւ վերջապէս տանը մէջ լցվելով, բոլոր ապակիները, հայելիները, կահերը, կարտի-

ները կը կոտորեն, կը պատռեն, կ'աւրեն, կ'ապականեն : Ալ երջապէս տուելը վերէն ի վար կրակէ ելածի պէս աւերակ կը դարձունեն :

Տանը մէջ դառնալու ետեւի կողմէն ուրիշ տուն մը փակեր էին :

Ես անկարգութիւնը Ալապի փաշայի օրերը զայնադամ Ալապի փաշայի զինուորական խմանալով, իսկոյն խուճէ մը զօրք եւ բաղմաթիւ տեսչութեան զեպանները հետեւին առած զիւրեքն անկարգութեան տեղը, եւ տեսնելով՝ գործին ծանր վիճակը, խոհեմութիւն չդատեցին բռնուն միջոցներ գործածել եւ ձերբակալութիւններ ընել, այլ միայն վերոյիշեալ տունը չորս կողմէն պատելով, եւ շրջակայ փողոցներուն հետ հանգրգանքութիւնը կտրելով, բաղմաթիւնը ջրուեցին եւ այնպէս բարեկարգութիւնը վերահաստատվեցաւ :

Հիմա այս գործը զանազան տէրութեանց քանչէրներուն ձեռքը քննելու սկսած է, եւ տեսնելը ինչ վախճան կունենայ :

Ենցեալ չորեքշաբթի օրը Ալապի փաշայի Հայոց զինուորական մօտերը մարդու մարմինի կտորներ դառնալով տեսչութիւնը երկար բարակ քննութիւններ ըրաւ, բայց դեռ չլքեցաւ հասցիվել որու մարմին ըլլալը եւ ինչ տարադրանքով մեռած կամ սպաննուած ըլլալը :

Ենցեալ շաբաթ առտու՝ երկրորդ ամիսի մը՝ որ դառնելը բերել էր Ա. Պօլս վաճառելու, Սաթաֆէ շոգեշարժի կամուրջը ելելու ժամանակը՝ չուփազանց արտօրալով ծովն ինկաւ ու խոհոյն անցաւ եղաւ :

Եւաթ քան օրի չափ առաջ հայոց երեւելի ընտանիքներուն մէկուն մէջէն անցաւ եղաւ, եւ ինչ ըլլալը դեռ յայտնի չէ : Արապի թէ գործերը ձախորդ երթալուն պատճառաւ որոշել է կեանքը վերջացնել, եւ այս մտքը տունէն մեկնելէ առանց մէկ մ'ալ երեւան ելելու :

Ի վերջի Էթէնալ լրագրին մէջ :

Թեամբ կը պահանջեն հրապարակաւ : Երբեք փաթեթային տունն իմամին տանը յաջորդեց մեր չղիտնալով : Երբոր տիրող ազգն իր կարծեալ իրաւունքէն ձեռնմխել եղեր, աւսօր կին մը տաճկընալու երթայ նէ արդի անկիւն անոր ազգապետարանը կը խրկէ եւ ոչ թէ իր իմամին տունը, ինչպէս իմ ծառայակիցս իմ բաղադակիցս ու հաւատարակիցս կուզէ, որ կինս իրեն յանձնեմ անոր խելքը դարձուցած ըլլալուն համար, եւ անկիւն իմ կնիսնս պաշտպանէ ըսելով, ի հարոյն լուսեղէն ձեղնակները դուրս կապած երթամ քաղցր ի բուն ըլլամ, թէ որ սատանան աչքս քուն թողելու ըլլայն :

Ետեւած սիրտ մէկ զի թողունք սատանան ու կատար, եւ լրջաբար մըտածներ ու գտներ : Եհաւաթի կին մը, որ յերկուս հետս կը կաղայ, կին մը, որուն մէկ ակնաջէն այրը, միւսէն ալ փաթեթեան բաներ կը քաշէ, առաջինն «Բեհե» ըսելով, երկրորդն ալ «Բեհե» ըսելով, լրջեց : Բայց երբ որ խելք ինկան հոգին իր մարմնոյն մէջն է, եւ «Այն մարմնոյ խելքն ոչ իշխէ, այլ, այլն», երբ որ «Եւրէ գլուխ կնոջ արեւ եւ Բրիտանոս գլուխն եկեղեցւոյ», երբ որ «Այն առնակին ի կենդանի այր

իւր կապեալ կայ օրհոյ», երբ որ հարկ է «Անոյ յառնէ մի մեկնել, . . . եւ առն մի թողուլ զին իւր», երբ որ բաշարձակ պատգամ կայ որ, «Օր Ետեւած զուգեաց մարդ մի մեկնեց», եւ կը հարցունենք Մէքսիկոյին թէ, կինն այս գիշեր որուն տունը դառնուել է, երկունք, թէ փաթեթային : Քաթեթեան կնոջը հոգեւոյն վտանգի կամ փորձութեան ինչալուն վախը կը քաշէ. անկիւն իր ոչ խարին հոգեւոյն համար հսկմամբ ազօթիէն զատ բան չեկրնար ընել : Մշեցի կինը կաթեթի ըլլալուն համար անոր լուսաւորական երկին անհաւատ է : Բայց թող որ «Սուրբէ այրն անհաւատ կընան, եւ սուրբէ կինն անհաւատ արամբն», քու ինչ վրատ պէտք է կնոջն իր երկանը լքով դառնալով պղծիլ կամ սուրբ մնալ : Արեւելիս որ կինն երկանը տունը դացած ատենը նորէն միտքը կը դարձունեն եւ տուած հաւատքը իրեն ուրացունել կուտան : Ետիկայի Բեհեյն «Ետեւած» կը ցոյցեն, որ առածիդ հաստատութեանը վրայ դուն ալ վստահ չես . բայց ինչ եւ իցէ, դուն չես որ կրօնի արդարութեան համար շղթայներ շնչես :

1 Հոգեւ. է, 2 : 2 Կրօն. է, 10 :
3 Մտք. է, 6 : 4 Կրօն. է, 13 :

ցունելով աշխարհ կը դուրսցունեն կոր : Եւ աղէկ, թող տուր որ կինը փաթեթային քարոզներով կաթեթի ըլլալն տեսնէ, ուղէնէ երթայ Ոստալիյին առաջադիւնքով ալ աստուածատես, այսինքն իտալէլալի ըլլայ, կամ, թէ որ ուղէնէ, իր առջեւ քահանային յորդորանքը նորէն Լուսաւորչի դիւին ինչպէս Արօնի ազատութիւնը մենք ասանկ կ'իմանանք, եւ կարծեմ ասանկ է . Մէքսիկոյն ինչպէս կ'իմանայ :

Մէքսիկոյն ու անգղալեւանականութիւնն, այս սկզբունքները օրէնքները՝ պատուիրանները եւ այս անբռնաբարեւի պարտիքն ու իրաւունքը բարձրն ետին գնելով, կը համարին եւ կը պնդեն, որ Հայուն մարդաւ ինչո՞ն աւանդապահը՝ ապաւենը՝ պաշտպանն ու հովանին են, եւ սուրիներով ու ռաբաղները Հայոց կըստառնան, որ իրենց կամքին զեպաններն իրենց, ազատութիւն իրենց, կապանք մեղի :

Ինչ ընենք, Թէպիթէ, ծար չեկայ, զինուոս եկածը քաշելու ենք : Գիտանանք, որ ապէ ետեւ կնիկներնս կրօնք փոխած ատենին, որուն կրօնքն որ ընդունած են նէ անոր տունը պիտի գիշերեն . ուստի, թերեւս վաղը մէկալն օր ալ հազուադէպ փոխած ատենին, որուն կրօնքն պարանքն որ առեւր են նէ, օրինակ իմն, զին-

չուի, աւել կապողի, Ալիւթացւոյ, Լաբոնացւոյ եւ այլն, անոր յարկին տակը պիտի բնակին, մինչեւ որ եղածին վրայ ձան չըս հանելու հաստատուն երաշխաւորութիւն տանք : Բայց հայկական սեղ խորիտ անխոհանար հէլ եւ անուաճելի ուղին ինչ կըսէ ասանկ օտարտի պահանջմանց դէմ :

Ինչպէս . դրացինս կրօնքն իմ աղեղիս իմ կրօնքնս իմ պատուոյս եւ աշխարհէս օրէնքներուն վրայ պիտի բռնանայ, ու ես ալ պիտի լըռեմ : Ինչպէս . կնիկսնս մօղին մէջ դուք ինչ եւ իցէ նենդութեամբ գաղափարքի փոփոխութիւն մը ըրած ըլլալուդ համար ես անկէ պիտի հրաժարիմ, եւ դուք անկիւն հոգեւոյ մարմնով տուններնի պիտի պահէք, եւ անորժամ ատեննիք ալ ուրիշ պիտի հարսնացունէք : Ուրեմն ինչիւրք ըլլ մ'ալ առաջ տանելով ձեռնուռուս ապահարգանի թողութ մըն ալ առեք, եւ Հայոց մէջ Պատուին հասարակապետութիւնը հաստատեցեք, լմնայ երթայ Այն, ատենը, կնիկներնսնս ձանձրացող երկունքն բոլոր կուգան ձեր դրօշն տակը կը ժողովն, եւ Հոռոմ, ինչպէս որ քաղաք ապաստանի ըլլալով սկսաւ . Հոռոմալի օրովը, նոյնպէս քաղաք ապաստանի ըլլալով թող վերջանայ Մէքսիկոյի օրովը :

Խ. Պ. Միսիսեան.

Հետևեալը կը կարգանք:

“Տաճիկ կին մը Պաթմա անուն՝ ասկէջ քանի մը օր առաջ քաղաքիս կուսակալին ներկայանալով՝ իմացուց թէ իր էրիկը՝ որ Իսրայէլի Ուստա կը կոչվի՝ զինքը եւ իր Եղջէ ու Բէմպէ առնուն երկու աղջիկները Եղիպտոսէն Հերա տանելով՝ ստիպեր է որ քրիստոնեայ ըլլան: Հոն երկու տարի մնալէ ետեւ՝ երբոր Իսրայէլի կին, Պաթմա իմանալով որ Տաճիկաստան երկրի մէջ է, երկանք տունէն փախեր է, եւ Հիւսիսեղական իշխանութեան պաշտպանութիւնը կը խնդրէ իր երկու աղջիկները գտնել վայրկեան մը տեսնելու համար: ”

“ Կնոջն այս յայտարարութեանը վրայ՝ փաշան պարտաւորեցաւ Իսրայէլի Ուստան կանչելու եւ հրաման ընելու որ երկու աղջիկներն առնէ իրեն առջեւ ընդէ: Իսրայէլի յանձն չառաւ այս հրամանը կատարել ու բանտարկվեցաւ: Բայց հիւսիսեղական հիւպատոսարանէն ուղղելով թող տրվեցաւ սա պայմանաւ որ հիւպատոսարանը երկու աղջիկները տեղական իշխանութեան ներկայացնել տայ: Սակայն այս խոստումունքը չկատարվեցաւ, եւ փնտրուող կուսակալն ալ գործը քաղցրութեամբ կարգի դնելու ամեն միջոցները մնացունելէն ետեւ՝ պարտաւորեցաւ Կ. Պոլսի իմացընելու: ”

“ Եղիկը վերջին իր յաջորդ թուոյն մէջ հետեւեալ տեղեկութիւնը կուտայ նոյն անցքին վրայ: ”

“ Բ. Դանէն Սօհամէր փաշային եկած հեռագրական նամակ մը կը ծանուցանէ իրեն, թէ մեր նախնիքաց թրուով յիշխած տաճիկ կնիկն բողոքին վերայօք, կայսերական կառավարութիւնը Կ. Պոլսոյ հիւսիսեղական զինուորատանը

հետ բանակցելով՝ համաձայնութեամբ որոշվեր էր որ երկու աղջիկները վստահօրէն կուսակալին ներկայանան ու ինչ մտքի վրայ ըլլալին իրենց հարցը ինչ փաշան իմաց տուաւ քաղաքիս հիւսիսեղական հիւպատոսարանին՝ աւելցնելով թէ երկու աղջիկները կրնան հրապարակաւ ներկայանալ իրեն ի ներկայութեան հիւպատոսին, յունացի կոնսուլոսին եւ ուրիշ որ եւ ինչ անձանց որ ուզեն անոնց հետ զանգվել: ”

“ Հիւսիսեղական հիւպատոսարանը առաջ պատասխան տուաւ թէ Կ. Պոլսէն հրաման ստացած չէր: Իսրայէլի ծնութիւն տուաւ աղջիկները զուրկելու տալու, բայց պայման դնելով որ կուսակալին պաշտօնը չըլլայ, այլ կամ հիւսիսեղական հիւպատոսարանը կամ արքեպիսկոպոսարանը ըլլայ: ”

“ Ես պահանջմունքը բնականաբար չէր կրնար ընդունել վաշայէն. եւ արդարեւ խելքի դէմ բան էր առաջարկել, որ ասանկ գործի մը համար մեծ գաւառի մը կուսակալը օտար հիւպատոսին մը տունը կամ ուրիշ տեղ մը երթայ: ”

“ Կարին վստահութիւնը Բ. Դանի հրամանին համեմատ գործը կարգի դնելու համար ամեն բարեկամական ջանքերն ի գործ դնելէ ետեւ՝ չկրնայով յաջողել, պարտաւորեցաւ նորէն Կ. Պոլսի իմացընելու: ”

— Մայրաքաղաքիս բնական իրենք բուն նաւավարներուն, ձիավարներուն ու կառավարներուն չափազանց եւ անկարգ պահանջմունքները վերջացընելու համար, մայրաքաղաքիս Հէհրիմիին՝ առնոց ամեն մէկուն ծառայութեանց կամ աշխատութեանցը համեմատ չափաւոր վարձք կամ գին յորոշելով ցուցակներ պիտի շինել տայ, եւ այն ցուցակներուն ճշգրիտ գործադրութեանը հոգ պիտի տարվի: ”

ՆԱԽԱՅԻՊ ՄԱՏԵԱՆ

ԹԻՊԵՐՈՒՄ

ՈՂԻՆԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Պաղտիստոնի հոգաւոր Ուստին բանաստեղծին յօրինած ողբերգութիւններուն մէկն է, որ կարգաւ թարգմանել սկսած է տոմարէն արձակ լեզուա Միւնստրին Լըֆէս հանդիսին խմբագիր եւ Տեղեւորայ արկածներուն թարգմանիչ արժանապարհ Պ. Կարապետ Յ. Փանոսեան ուսումնական երիտասարդը: ”

Կը ծանօթ Վէպը խանը վերի յարկը թիւ 25 թարգմանչէն սենեակը եւ Մէրճանը գրախանաւ Մարգարեան Պ. Յարութիւնին խանութը: Վերջը 16 դարձ: ”

ՄԱՆԱԾՄԱՌՆԵՐ

Եւրոպայի հրապարակութիւն շատ հարկաւոր է ընտանեկան դործածութեան համար: Կը ծանօթ Ս. Ս. Սիւսանեան եւ ընկերաց Եւրոպայի Մարգարան, 17 Օմէր փողոցը, Ղալաթիա: ”

ՈՒՈՊ ԼԵՔԻՆԻՐԹՈՒՄ

Տօնիկ Պաշտօնի մէկին Կարգաւոր Եւրոպայի հարկաւոր Եւրոպայի (Եւրոպայ) արձակ լեզուա Միւնստրին Լըֆէս հանդիսին խմբագիր եւ Տեղեւորայ արկածներուն թարգմանիչ արժանապարհ Պ. Կարապետ Յ. Փանոսեան ուսումնական երիտասարդը: ”

ԱՐԵՎԵՐԱԿԱՆ

ՓԱԹԱՆԱԳՈՒԹԵԱՆ (ԳԱՄԳՈ) ԳԻՆԵՐԸ

ՓԱԹԱՆԱԳՈՒԹԵԱՆ ԱՐԵՎԵՐԱԿԱՆ

19 ԱՐԵՎԸ

Լ. Կարգաւոր	31	112	113
Փ. Կարգաւոր	3	179	180
Ս. Կարգաւոր	3	345	335
Լ. Կարգաւոր	3	345	335
Փ. Կարգաւոր	3	345	335
Ս. Կարգաւոր	3	345	335
Լ. Կարգաւոր	3	345	335
Փ. Կարգաւոր	3	345	335
Ս. Կարգաւոր	3	345	335
Լ. Կարգաւոր	3	345	335

ԳԱՄԳՈՒՄ ԱՐԵՎԵՐԱԿԱՆ ԱՐԵՎԵՐԱԿԱՆ

20 ԱՐԵՎԸ

Օ. Կարգաւոր	105	10
Լ. Կարգաւոր	116	10
Փ. Կարգաւոր	92	
Ս. Կարգաւոր	93	20
Լ. Կարգաւոր	54	
Փ. Կարգաւոր	53	
Ս. Կարգաւոր	22	
Լ. Կարգաւոր	20	30
Փ. Կարգաւոր	23	
Ս. Կարգաւոր	17	30
Լ. Կարգաւոր	26	
Փ. Կարգաւոր	24	
Ս. Կարգաւոր	155	
Լ. Կարգաւոր	80	
Փ. Կարգաւոր	15	
Ս. Կարգաւոր	70	73
Լ. Կարգաւոր	47	50
Փ. Կարգաւոր	68	

Կ. ՊՈԼԻՍԻՍ ԼԱՐԻՆ

ԵՐՄՏԻՐ

Յ. Կարգաւոր	32
Լ. Կարգաւոր	37
Փ. Կարգաւոր	40
Ս. Կարգաւոր	38
Լ. Կարգաւոր	30
Փ. Կարգաւոր	20
Ս. Կարգաւոր	15
Լ. Կարգաւոր	3
Փ. Կարգաւոր	20

Վ. Կարգաւոր 50,000

Բ. Կարգաւոր 20,000

ՄԵՏԵՐՈՒՄ

Ս. Կարգաւոր	320
Լ. Կարգաւոր	41
Փ. Կարգաւոր	11
Ս. Կարգաւոր	15
Լ. Կարգաւոր	25
Փ. Կարգաւոր	7
Ս. Կարգաւոր	13
Լ. Կարգաւոր	280
Փ. Կարգաւոր	31
Ս. Կարգաւոր	38
Լ. Կարգաւոր	7

ԳՆԱԿԱՆԱՐԻՐ

(ԳՆԱԿԱՆԱՐԻՐ)

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐԸ

Լ. Կարգաւոր	320
Փ. Կարգաւոր	41
Ս. Կարգաւոր	11
Լ. Կարգաւոր	15
Փ. Կարգաւոր	25
Ս. Կարգաւոր	7
Լ. Կարգաւոր	13
Փ. Կարգաւոր	280
Ս. Կարգաւոր	31
Լ. Կարգաւոր	38
Փ. Կարգաւոր	7

ՉԵՐԵՆԻՍ ԿԵՆԵՆ 8

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1

Ե. Կարգաւոր 5 6 1